

2. Левківська Г. П. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти: Навч. посібник / Г. П. Левківська, В. Є. Сорочинська, В. С. Штифурак. – К.: Либідь, 2001. – 128 с.
3. Монсумов Н. Адаптація к условиям обучения в вузе студентов-первокурсников средствами физической культуры // Научное сообщество студентов XXI столетия. гуманитарные науки: сб. ст. по мат. XLIII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 6(43). - Режим доступа: [https://sibac.info/archive/guman/6\(43\).pdf](https://sibac.info/archive/guman/6(43).pdf) (дата звернення: 15.01.2018).
4. KleschYov Yu. N. Voleybol. [Seriya «Shkolatrenera»] / KleschYov Yu. N. – М. :Fizkultura i sport, 2005. – 400 с.
5. KozinaZh. L. Individua lizatsiya podgotovki sportsmenov v igrovih vidah sporta :monografiya / KozinaZh. L. – Harkov: [b. i.], 2009. – 396 s.

Коновальська Л. О.
Бердянський державний педагогічний університет

ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ У ПЕРІОДДРУГОЇ ПОЛОВИНИХ СТОЛІТТЯ– ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті висвітлено історичний екскурс становлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи у період другої половини ХХ століття – початок ХХІ століття. Здійснено історико-педагогічний аналіз сучасної педагогічної і науково-методичної літератури та інших джерел з проблеми професійної підготовки майбутнього учителя фізичної культури у закладах вищої освіти.

Сучасні умови системи фізичного виховання в закладах середньої освіти, перехід на модульне вивчення різних видів спорту, згідно нової навчальної програми з фізичної культури розширює можливість фізичного вдосконалення школярів, їх різнобічної фізичної підготовки, дає можливість відбору учнями варіативних модулів. Тому, вчитель фізичної культури сучасної школи повинен мати необхідну професійну підготовку для реалізації цієї програми, а саме варіативної частини, в процесі професійної діяльності. Аналіз історичного досвіду і творче використання надбань минулого є і сьогодні актуальним для пошуків оновлення змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні учителі фізичної культури, спортивно-масова робота.

Конвальская Л.А. Исторический экскурс становления профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к спортивно-массовой работе в период второй половины XX века - начало XXI века.

В статье освещены исторический экскурс становления профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к спортивно-массовой работе в период второй половины XX века – начало XXI века. Осуществлен историко-педагогический анализ современной педагогической и научно-методической литературы и других источников по проблеме профессиональной подготовки будущего учителя физической культуры в высших учебных заведениях.

Современные условия системы физического воспитания в учреждениях среднего образования, переход на модульное изучение различных видов спорта, согласно новой учебной программы по физической культуре расширяет возможность физического совершенствования школьников, их разносторонней физической подготовки, дает возможность отбора учениками вариативных модулей. Поэтому, учитель физической культуры современной школы должен иметь необходимую профессиональную подготовку для реализации этой программы, а именно вариативной части, в процессе профессиональной деятельности. Анализ исторического опыта и творческое использование достижений прошлого является и сегодня актуальным для поисков обновления содержания, форм и методов подготовки будущих учителей физической культуры к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие учителя физической культуры, спортивно-массовая работа.

Konovalskaya L.O. The historical excursion of the formation of the professional training of future teachers of physical culture for sports-mass work during the second half of the twentieth century - the beginning of the 21st century.

The article highlights the historical excursion of the formation of professional training of future teachers of physical culture for sports and mass work during the second half of the twentieth century - the beginning of the XXI century. The historical and pedagogical analysis of modern pedagogical and scientific-methodical literature and other sources on the problem of professional training of the future teacher of physical culture in higher educational institutions is carried out.

Modern conditions of the system of physical education in secondary education, the transition to a modular study of various sports, according to the new curriculum for physical education, expands the possibility of physical improvement of schoolchildren, their versatile physical training, makes it possible for pupils to select variational modules. Therefore, the teacher of physical culture of the modern school should have the necessary professional training for the implementation of this program, namely, the variable part, in the process of professional activity. Analysis of historical experience and creative use of the achievements of the past is an actual update of the content, forms and methods of training future physical education teachers for professional activities.

The analysis of the scientific resources proves that during the second half of the 20th century the Physical education had a development character. Firstly, it was their alienable and essential part of the whole educational process at the institutions of the secondary education; secondly, the development of the physical education was supported, promoted and was sponsored by the state; thirdly the great amount of the extracurricular institutions encouraged the youth to take physical exercises. Certain achievements of the experience in organization of the training teachers of Physical culture for the sport-mass work at the institutions of the high

education should be used and implemented for the research of modernization of the content, forms and methods of training future teachers of Physical culture for the professional activity.

Keywords: professional training, future teachers of the Physical culture, sport-masswork.

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграції національної освітньої системи, сучасних соціально-економічних змін та суспільних перетворень в країні важливою гуманітарною складовою державної політики визначено виховання здорового покоління, де спортивно-масова робота займає важливе місце в системі організації здорового способу життя населення України. Вона є методом залучення широких мас населення занять фізичною культурою й спортом, реабілітації організму, підвищення фізичної підготовленості, виховання необхідних рухових навичок і вмінь, сприяють підвищенню мотивації до занять фізичною культурою й спортом.

Навчальна, виховна та соціально-педагогічна функції учителя фізичного виховання в закладах освіти, полягають також на виконання оздоровчої, дозвільної діяльності та організації і проведенні спортивно-масової роботи з учнями. Особливо актуальності набуває питання професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання, які здатні компетентно розв'язувати завдання спортивно-масової роботи з дітьми та молоддю в закладах освіти. Така робота має бути якісною і ефективною, оскільки від неї залежить реалізація здоров'язбережувальної функції навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти ретельно досліджували учені (О. Ажиппо, П. Джурицький, Є. Захаріна, Л. Іванова, Р. Карпюк, Л. Суценок, О. Тимошенко та ін.)

Науковці (Г. Балахнічова, О. Вацеба, М. Герцик, В. Грубник, Л. Заремба, Т. Круцевич, А. Леськів, А. Цьось, Б. Шиян та ін.) досліджували проблему підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до спортивно-масової роботи в закладах середньої освіти.

Останніми роками вітчизняні дослідники (М. С. Гончаренко, О. Д. Дубогай, В. М. Оржеховська та ін.) і закордонні учені (Т. Lynch[7], С. Parsons[8], М. Talbot[9] та ін.) проводять дослідження, які стосуються проблеми зміцнення та збереження здоров'я молодого покоління.

Формулювання мети дослідження. Актуальність досліджуваного питання зумовила мету статті, яка полягає в розкритті особливостей становлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи у період другої половини ХХ століття – початок ХХІ століття.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства фізична культура – це самостійна і особлива галузь загальної культури, яка спрямована головним чином на зміцнення здоров'я людини, продовження її творчої активності та життя, а також на зростання і вдосконалення її всебічного й гармонійного розвитку і використання набутих якостей у суспільній, трудовій та інших видах діяльності.

Підготовка здобувачів вищої фізкультурної освіти до спортивно-масової роботи в закладах освіти передбачає оновлення освітніх програм, навчальних планів на основі переходу до двоступеневої підготовки майбутніх учителів фізичної культури; створення в кожному навчальному закладі власної системи теоретико-практичної (методичної) підготовки; відкриття базових шкіл або базових класів, створення гнучких варіативних освітніх програм

Історія розвитку вітчизняної спортивно-масової роботи у період другої половини ХХ століття – початок ХХІ століття показав, що реформування та зміни в галузі фізичної культури і спорту відстоювали окремі науковці.

Ю. Зайцева вважає, що «чинну систему фізичного виховання необхідно переорієнтувати зі звичайного, традиційного забезпечення потреб організму учнів у руховій активності на вдосконалення особистості шляхом гармонійного розвитку її фізичних, психічних і духовних якостей» [5, с. 45]. Дослідниця пропонує у кожній школі «організувати численні спортивні і фізкультурні заходи та свята, що сприяли б формуванню позитивного ставлення учнів до занять фізичною культурою і спортом, утвердження здорового способу життя молоді, забезпеченню оптимальної рухової активності молодшого покоління з урахуванням стану здоров'я школярів, рівня їхнього фізичного та психічного розвитку, а також залученню обдарованих учнів до дитячо-юнацького спорту» [5, с. 45].

В. Андрущенко називає педагога освітнім лідером ХХІ століття й визначає такі характерні риси вчителя, як: «схильність до високих стандартів; високі етичні цінності; розуміння соціальних і політичних тенденцій; зміни ролі освіти в суспільстві; здатність розв'язувати проблеми; навички адаптації до змін; здатність до співпраці з громадськими організаціями; здатність до навчання упродовж усього життя; віра в те, що кожна дитина може досягти академічного успіху в школі; впевненість у тому, що кожна школа має культивувати демократичні цінності й норми; здатність бути мислячим практиком» [1, с. 9]. Нам імponує думка вченого.

Майбутній фахівець фізичного виховання та спорту розглядається Л. Суценок як «особистість, яка цілеспрямовано здобуває у вищих навчальних закладах кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності, спрямованої на підготовку до подальшої професійної діяльності щодо підтримки відповідного рівня фізичної культури населення або досягнення вищих спортивних результатів на олімпійській, світовій чи регіональній аренах у командному чи в індивідуальному вимірах» [6, с. 47].

Фахівець з фізичної культури повинен мати високий рівень професійної підготовки, поєднувати теоретичну і практичну підготовку, досконало володіти своєю спеціальністю, систематично поповнювати свої знання, удосконалювати свої вміння і навички новітніми технологіями та застосовувати їх в практиці фізичного виховання до реалізації спортивно-масової роботи у закладах освіти. Він повинен володіти, як вважають О. Гауряк і О. Киселиця, таким якостями: «ціннісними орієнтаціями особистості вчителя, моральними якостями, які невід'ємні від гуманістичної спрямованості особистості вчителя, ставлення до людини як до найбільшої цінності, готовністю до повноцінного міжособистісного спілкування; мати інтереси і духовні потреби» [3, с. 47].

Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання, на думку Л. П. Суценок, є процесом, який

«відображає науково й методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямованих на формування протягом терміну навчання рівня професійної компетентності особистості, достатнього для організації фізичного виховання різних верств населення регіону й успішної праці в усіх ланках спортивного руху з урахуванням сучасних вимог ринку праці» [6, с. 15].

Слід вказати на те, що у шкільній програмі другої половини ХХ століття навчальний матеріал з фізичного виховання подавався розділами, які визначали напрям спортивно-масової роботи. Тільки у взаємозв'язку всіх форм занять спортом можна отримати позитивний і стійкий педагогічний ефект. Все це зумовлює потребу у вдосконаленні професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до організації спортивно-масової роботи у закладах освіти.

Аналіз літературних джерел доводить, що у другій половині ХХ століття фізичне виховання мало досить розвинений характер. По-перше, воно було невід'ємною складовою всього навчально-виховного процесу закладів середньої освіти, по-друге, розвиток фізичного виховання підтримувався, пропагувався та фінансувався державою, по-третє, велика кількість таких позашкільних закладів, як дитячі юнацько-спортивні школи, будинки піонерів, дитячі екскурсійно-туристські станції, спортивні гуртки за інтересами, а також проведення всесоюзних спортивних змагань, спортивних свят за місцем мешкання, товариські зустрічі, тощо, заохочували учнівську молодь до занять фізичними вправами.

Широкою популярністю серед учнівської молоді на розглядуваному етапі користувалися клуби, секції, при будинках та палацах піонерів, особливо гуртки з загальної фізичної підготовки (гімнастика, легка атлетика, спортивні ігри) та з технічних видів спорту (стрілецькому, мотоциклетному), з різних видів туризму.

Відповідна робота проводилася в літніх оздоровчих таборах, в яких фізичне виховання школярів виступало, як головна мета діяльності. Слід відзначити, що організація роботи табору влітку, в найбільш сприятливу пору року, єдиний для всіх школярів режим та розпорядок дня, можливість тривалого перебування на свіжому повітрі, задовільна спортивна база дозволяли значно підвищувати ефективність роботи з фізичного виховання підростаючого покоління. Основними завданнями літнього табору були: зміцнення здоров'я школярів, сприяння їхньому нормальному розвитку, виробленню звичок до систематичних занять фізичними вправами, сприяння формуванню організаторських навичок з фізичної культури. Уся спортивно-масова фізкультурно-оздоровча робота в літніх оздоровчих таборах проводилася піонервожатими, які повинні були дотримуватися певних вимог, а саме: залучати школярів до щоденної ранкової гімнастики; вдосконалювати вміння та навички, отримані під час занять у школі з фізичного виховання; прищеплювати знання та навички, що не можна було дати на заняттях у спортивних залах; підвищувати інтерес школярів до занять фізичною культурою та спортом.

У другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. науковці проаналізували організаційні форми спортивно-масової роботи, які використовуються і в сучасний період у закладах освіти. Це: спортивні секції для учнів різного віку; спортивні змагання; шкільні заходи в режимі навчального дня (гімнастика до початку занять, фізкультурні хвилинки та фізкультпаузи на інших уроках); фізичні вправи та рухливі ігри на перервах (рухливі перерви); щоденні фізкультурні заняття у групах продовженого дня; туристичні походи; спортивні і фізкультурні свята, конкурси, естафети, вікторини; в усьому світі з метою пропаганди здорового способу життя стало традицією проводити захід до Дня здоров'я, який характеризувалися активним відпочинком на свіжому повітрі з виконанням фізичних вправ; активний відпочинок у літніх оздоровчих таборах; масові фізкультурно-спортивні заходи з елементами естетичного та розважального характеру (Козацький гард, Олімпійський день, КВК – «Конкурс веселих і кмітливих», «Тато, мама і я – спортивна сім'я, веселі старты, Свято Нептуна, шкіряний м'яч).

На етапі другої половини ХХ століття – на початку ХХІ століття позитивний вплив на формування здорового способу життя мала участь школярів у дитячо-юнацьких організаціях («Гарт», «Пласт», «Соколи», «Зелений світ», «Рух за здоровий спосіб життя» та ін.). Як вважає О. Гаврилова, «відродження скаутського руху в Україні відбувалося з відновлення діяльності скаутських організацій місцевого рівня. Скаутський рух використовував власну методику виховання – програму неформальної освіти з акцентом на практичних зовнішніх діях, зокрема таборування, знання лісу, водний спорт, піші мандрівки, заняття альпінізмом та спортом» [2, с. 33].

Фахівець з фізичної культури і спорту нової формації повинен знати: зміст інноваційних технологій у галузі фізичної культури до спортивно-масової роботи. М. Герцик та О. Вацеба вказують, що «фахівець з фізичного виховання повинен знати й уміти застосовувати на практиці: норми раціонального режиму осіб усіх категорій; медико-біологічне обґрунтування використання засобів і методів фізичного виховання; педагогічні й медичні методи контролю за процесом фізичного виховання та фізичної підготовки; механізми розвитку фізичних якостей і формування рухових навичок; особливості проведення занять фізичною культурою з особами різного віку, статі, соціального стану, фізичного розвитку тощо; санітарно-гігієнічні вимоги щодо безпеки проведення занять фізичними вправами; вміння надати першу медичну допомогу в разі травмування; структуру і зміст управлінської діяльності в галузі фізичної культури; демонстрацію техніки виконання фізичних вправ; оперування нормативно-правовими знаннями в галузі фізичної культури; мати достатній рівень фізичної підготовленості й володіти навичками страхування» [4, с. 45].

Висновки. На основі аналізу сучасної педагогічної і науково-методичної літератури, передового педагогічного досвіду закладів вищої освіти, педагогічного спостереження, вивчення навчально-методичної документації закладів вищої освіти України та інших джерел висвітлено історичний екскурс становлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи у період другої половини ХХ століття початок – ХХІ століття. Вказано, що окремі надбання досвіду з організації підготовки вчителів фізичної культури до спортивно-масової роботи у закладах вищої освіти доцільно було б використовувати для пошуків модернізації змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Література

1. Андрущенко В. Соціальний статус учителя / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2012. – № 1. – С. 5-9.
2. Гаврилова О.В. Становлення скаутського руху в Україні / О.В. Гаврилова // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. – 2006. – Вип. 33. – С. 32-33.

3. Гауряк О. Формування педагогічної культури майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки у ВНЗ / О. Гауряк, О. Киселиця // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 2. – С. 31-36.
4. Герцик М. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» / М. Герцик, О. Вацеба. – Львів: Українські технології, 2002. – 120 с.
5. Зайцева Ю.В. Формування готовності майбутніх учителів до організації фізкультурно-спортивної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах / Ю.В. Зайцева // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 1. – С. 44-46.
6. Сущенко Л. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: дис. ... докт. пед. наук. / Л. Сущенко. – К., 2003. – 42 с.
7. Lynch T. Health and physical education (HPE): Implementation in primary schools / Timothy Lynch // International Journal of Educational Research. – 2015. – Vol. 70. – PP. 88-100.
8. Parsons C. The Health Promoting Schools in Europe: Conceptualizing and Evaluating the change / Parsons C., Stears D., Thomas C. // J. Health Edu. – 1995. – Vol. 55. – P. 311-321.
9. Talbot M. The case for Physical Education / M. Talbot // World summit on Physical Education. – Berlin, 2001. – P.39.

Кріль І. М.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Навчально-виховна система школи розглядається як середовище для інтеграції олімпійської освіти в процесі освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти України. Аналізується використання потенціалу культурної спадщини олімпійського руху в освітній діяльності закладів загальної середньої освіти. Дослідження дозволили визначити стан використання надбань культурної спадщини олімпійського руху та виявити потребу у посиленні роботи школи, спрямованої на ознайомлення школярів з олімпійськими та світовими культурними цінностями, неоцінену допомогу в якій може дати знайомство школярів з культурною спадщиною олімпійського руху.

Ключові слова. Олімпійський рух, олімпійська освіта, культурна спадщина, вчителі.

Кріль І. Н. Культурное наследие олимпийского движения в образовательной деятельности учреждений общего среднего образования. Учебно-воспитательная система школы рассматривается как среда для интеграции олимпийского образования в процессе образовательной деятельности учреждений общего среднего образования Украины. Анализируется использование потенциала культурного наследия олимпийского движения в образовательной деятельности учреждений общего среднего образования. Исследования позволили определить состояние использования достижений культурного наследия олимпийского движения и выявить потребность в усилении работы школы, направленной на ознакомление школьников с олимпийскими и мировыми культурными ценностями, неоценимую помощь в которой может дать знакомство школьников с культурным наследием олимпийского движения.

Ключевые слова. Олимпийское движение, олимпийское образование, культурное наследие, учителя.

Krol Iryna Cultural heritage of the Olympic movement in the educational activities of general secondary education.

The educational system of the school is considered as an environment for the integration of the Olympic education in the educational process of the institutions of general secondary education in Ukraine. The use of the potential of the cultural heritage of the Olympic movement in the educational activities of general secondary education institutions is analyzed. The studies made possible to determine the state of use of the achievements of the cultural heritage of the Olympic movement and to identify the need to strengthen the work of the school aimed at familiarizing the schoolchildren with Olympic and world cultural values, an invaluable help in which the students can get acquainted with the cultural heritage of the Olympic movement.

Keywords. Olympic movement, Olympic education, cultural heritage, teachers.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. (розпорядження КМУ № 988-р від 14 грудня 2016 р.) вбачає у підростаючому поколінні цілісну всебічно розвинену особистість, здатну до критичного мислення, яка діє згідно з морально-етичними принципами.

Освіта являє собою цілеспрямований процес освоєння культурної спадщини, духовних цінностей і знань, накопичених поколіннями. Культура стає наріжним каменем освіти, в той час як загальнокультурний розвиток особистості стає умовою гармонійного її зростання і становлення. [6].

Інтерес до олімпійського руху та постійно зростаюча його значущість у сучасному світі зрозуміла, оскільки це явище є загальнокультурним досягненням світового співтовариства в його тісному взаємозв'язку з багатющою історією і культурою Стародавньої Греції та Стародавнього Риму, яскравими явищами епохи Відродження і Нового часу, багатогранними і динамічними подіями сучасної історії. Таке уявлення олімпійського руху стало результатом ставлення до нього найбільш видатних представників різних сфер діяльності – володарів стародавнього світу, багатьох поколінь громадських і державних діячів, мислителів, представників мистецтва, уваги всесвітньо відомих художників, скульпторів, композиторів і режисерів, письменників і поетів. Природно, що цей інтерес і пов'язана з ним популярність Олімпійських ігор, ідеалів і цінностей філософії олімпізму змогли проявитися лише на ставленні до явища фундаментального характеру з глибокими гуманістичними і загальнокультурними складовими. Серед досліджень, пов'язаних з історією олімпійського руху, цінностей